



*Таджикистан зазнає нових збитків через проблеми з транзитом вантажів по території Узбекистану. На цей раз Ташкент заклав на таджицько-узбецькому кордоні декілька митних постів. Взаємостосунки сусідів погіршуються.*

У січні Узбекистан в односторонньому порядку припинив діяльність дев'яти з 16 пропускних пунктів на таджицько-узбецькому кордоні. Враховуючи ще і блокаду залізниці, що сполучає південь Таджикистану із зовнішнім світом, таджицька сторона зазнає величезних збитків. Вже зараз в Душанбе говорять про суму в декілька мільйонів доларів. Новий виток напруженості свідчить про наростаючий конфлікт двох сусідніх центральноазіатських республік. Тим часом експерти пропонують все нові формули діалогу між таджиками і узбеками.

### В умовах блокади

Хатлонська область Таджикистану сьогодні живе в умовах залізничної блокади. Причиною залишається пошкоджений вибухом 16 листопада міст на ділянці Галаба - Амузанг, що на узбецькій території. Зараз там, за даними Таджикицької залізниці (ТЖД), простояють більше 200 вагонів, частина з них - з продовольством. "Ми пропонували безвідплатну допомогу узбецьким колегам. Але не одержали відповіді", - говорить помічник начальника ТЖД Асрор Рахмонов. На прес-конференції в Душанбе таджицькі залізничники заявили, що узбецька сторона навіть не намагається вирішити проблему. Таку поведінку Узбекистану вони назвали "суто політичним актом" .



Про проблеми говорять в ці дні і таджицькі митники. Закриття декількох пропускних пунктів на таджицько-узбецькому кордоні Ташкент пояснив ремонтними роботами. В Душанбе вважають інакше. "Відносини Таджикистану і Узбекистану зараз розжарені так, що будь-який недружній крок може тільки підвищити і без того високий градус напруги між країнами. Це повинні розуміти в обох столицях", - вважає історик Сайфулло Муллоджанов.

### Сусідські відносини

Таджикистан і Узбекистан сьогодні беруть участь майже у всіх об'єднаннях в рамках СНД. Але між двома сусідніми країнами з 2000 року діє візовий режим і вже майже 20 років відсутні авіа- і залізничне сполучення. "Наші родичі - в Узбекистані. Але ми не можемо обмінюватися навіть посилками", - обурюється мешканка Душанбе Наргіс Сафарова.

Житель Турсунзадевського району Абдулло говорить, що у нього в Узбекистані живе

дочка. Там вона вийшла заміж ще за радянських часів. Тепер рідні підтримують відносини тільки за допомогою телефонного зв'язку. "Я колись будував дорогу, яка сполучає дві республіки. Ми їздили один до одного на автобусі. Тепер на цій трасі дуже багато шлагбаумів", - нарікає чоловік.

### **Видима терпимість**

Таджицько-узбецькі відносини поступаються в рамках СНД по ступеню напруженості хіба що вірмено-азербайджанським. Але якщо діалог між Єреваном і Баку намагаються налагодити посередники, то помирити Таджикистан і Узбекистан не поспішає ніхто. Можливо, причина в тому, що на офіційному рівні конфлікт між двома сусідніми республіками навіть не намагаються визнати. "У держав СНД свої політичні інтереси. Вони розуміють, що в конфлікті між Таджикистаном і Узбекистаном потрібно буде прийняти чийсь сторону", - вважає колишній співробітник МЗС Узбекистану, що нині живе в Європі, Алішер Таксанов.



За словами експерта, у потенційних посередників зараз немає достатніх економічних важелів, щоб підштовхнути сусідів до діалогу. А суто політичні контакти, не підкріплені грошима, не дадуть бажаного результату. "Зовнішні посередники повинні виступити гарантами, наприклад, в інвестиціях, розширенні торгівлі, що повинно привести до зростання економічного благополуччя Узбекистану і Таджикистану. Але таких ресурсів ні у кого немає, всі відчувають вплив світової кризи", - говорить Таксанов.

Таджицькі експерти переконані, що сьогодні важко знайти неупередженого арбітра. "Будь-яка країна в ролі посередника обов'язково стане лисицею в конфлікті двох ведмежат, не здатних поділити коржик", - образно пояснює політолог Абдугані Мамадазімов.

### **Чи можливі поступки?**

На думку політологів, діалог сторін можливий лише за умови взаємних поступків. "Карімов - політик сталінського типу, охочий переконувати не з погляду логіки і загальної безпеки, а з позиції сили: військової, дипломатичної, митної. Дотепер міни на кордоні, відсутність авіасполучення - і це частина проблем, які нагнітає узбецький лідер", - переконаний Алішер Таксанов.



На його думку, Ташкенту давно слід визнати, що Узбекистан оточений незалежними державами, у яких свої інтереси. І якщо Ташкент бачить які-небудь погрози, витікаючі від сусідів, ефективніше було б контролювати ці небезпеки, ніж намагатися заморозити їх.

"Рогун - це проект, який все одно коли-небудь буде завершений. Ташкенту слід було б піти на поступки і прийняти в ньому участь, щоб потім витягнути для себе вигоду. Наприклад, викупити частину акцій, що дозволить власнику брати участь в регулюванні водного басейну і енергобалансу", - говорить Таксанов.

Але і поведінку Душанбе в цій ситуації експерт не вважає зразковою. За його словами, властям Таджикистану не слід закликати до зміни існуючого державного кордону і повернення територій, що історично належать таджикам: "Потрібно визнати межі такими, які вони є, це перший крок до вирішення конфлікту".